

ZAMĚŘENÍ 1. VEŘEJNÉ SOUTĚŽE PROGRAMU SIGMA (DC3)

Příloha č. 1 Zadávací dokumentace

Dílčí cíl 3: Podpora inovačního potenciálu společenských věd,
humanitních věd a umění (SHUV)

ZAMĚŘENÍ VEŘEJNÉ SOUTĚŽE PROGRAMU SIGMA (DC3)

Zaměření veřejné soutěže reflektuje nejnovější evropské strategické dokumenty, Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (NPOV), Národní RIS3 strategii 2021 – 2027 a výsledky z projektu FUTURE PRO, kde vznikla metodika VÝME (VÝzvy a MEGatrendy), ve které byly stanoveny aktuálně nejvýznamnější celospolečenské výzvy v oblasti SHUV.

Pro 1. veřejnou soutěž programu SIGMA – Dílčí cíl 3: Podpora inovačního potenciálu společenských věd, humanitních věd a umění byla stanovena **3 hlavní témata** (Odolnost společnosti, Vzdělávání a uplatnění, Udržitelnost) a dále ke každému z nich **podtémata**.

Uchazeči si v návrhu projektu zvolí **právě jedno hlavní téma a dále jedno podtéma** ze zvoleného hlavního tématu. Dále uchazeči v návrhu projektu popíší, jak jejich návrh projektu toto zaměření naplňuje. **Jedná se o následující témata a podtémata:**

1. ODOLNOST SPOLEČNOSTI

Odolnost evropské a české společnosti je jedním ze stěžejních témat pro vymezení misí navázaných na vybrané společenské výzvy a také cílem obnovy EU po pandemii covid-19. Je třeba se jí zabývat ve všech čtyřech dimenzích – sociální a ekonomické, geopolitické, environmentální a digitální. Z této oblasti byla vybrána tato podtémata:

1.1 Informační a datová gramotnost, společenské souvislosti při zavádění nových technologií

Informační a datová gramotnost je nejen předpokladem uplatnění se na pracovním trhu, ale je také součástí odolnosti jednotlivce i společnosti vůči vnějším vlivům, které formují kritické myšlení. Úspěšná aplikace nových technologií ve společnosti vyžaduje akceptaci těchto technologií občany a jejich využívání způsobem, který je pro člověka i společnost prospěšný.

1.2 Odolnost společnosti vůči dezinformacím, mechanismy zvyšování důvěry občanů v demokratickou společnost

Nové komunikační technologie (primárně sociální sítě) umožňují „vést válku jinými prostředky“, případně působit neočekávané změny v náladách ve společnosti i u jednotlivců. Ovlivňují obsah politické komunikace a mohou vést k radikalizaci společnosti, mají vliv na péči o vlastní zdraví, vzdělávání, ovlivňují společenskou odolnost a fungování demokracie.

1.3 Předpoklady a nástroje zvyšování odolnosti české ekonomiky

Ekonomika České republiky je vystavena řadě rizik ve všech čtyřech dimenzích odolnosti. Je ohrožena materiálovou a energetickou závislostí, nepřipraveností obyvatelstva na nové společenské výzvy. Hospodářství může být ohroženo např. kybernetickými útoky, krádežemi dat, nestabilitou či omezením funkčnosti informační infrastruktury.

1.4 Způsoby identifikace a nástroje předcházení budoucím celospolečenským hrozbám

Potenciální hrozby vznikají ve všech oblastech života společnosti, ve všech pilířích udržitelného rozvoje. Příkladem mohou být zejména potenciální katastrofy z hlediska ochrany životního prostředí, problémy stárnoucí populace, radikalizace společnosti a odolnost systému sociálních služeb, včetně nástrojů pro podporu jeho udržitelnosti.

1.5 Cirkulární ekonomika – celospolečenské souvislosti

Cirkulární ekonomika přináší řadu nových výzev nejen pro odolnost českého hospodářství, ale znamená také změnu vzorců chování lidí i organizací, je výzvou pro finanční udržitelnost nových řešení, a to pro stát, samosprávy i firmy.

2. VZDĚLÁVÁNÍ A UPLATNĚNÍ

Oblast vzdělávání a uplatnění cílí na vzdělávání tak, aby byl využit potenciál mladé generace a tato generace byla připravena na život v období „páté průmyslové revoluce“.

2.1 Digitální vzdělávání

Předmětem výzkumu bude připravenost vzdělávacího systému na globální trendy a velké společenské výzvy, proměna forem a obsahu vzdělávání, sociální soudržnost s ohledem na regionální dostupnost kvalitního vzdělávání a možnosti snižování rizika „digitální vyloučenosti“, nerovných podmínek přístupu k digitálnímu vzdělávání.

2.2 Otevření IT oborů ženám

Okruhy témat nové metody vzdělávání v oblasti STEM a otevření IT ženám jsou spojeny s analýzou EK k Datové strategii EU v rámci [Digitální dekády EU](#), kdy se konstatuje, že „data-driven economy“, která bude rozhodující v následujícím období, vyžaduje přípravu malých lidí ve STEM oborech a pro budoucnost nárůst odborníků v různých oblastech IT o 1,5 mil. Významným reservoiem lidí pak jsou ženy, které se zatím v oborech IT prosazují ve velmi malém procentu.

2.3 Nové metody vzdělávání ve STEM oborech na všech stupních škol

Výzkum bude orientován na nové metody vzdělávání v oborech STEM, které jsou klíčové pro dynamicky inovující digitalizovanou společnost, její sociální i ekonomickou kohezi. Tématem bude také klastrování a retence talentů v regionech.

2.4 Předpoklady pro podnikání – v každém věku, v každém čase

Digitalizace společnosti a stárnutí populace, megatrend individualizace řešení vytváří nové výzvy pro zahájení podnikání, a to nejen mladých lidí, ale také těch, kteří dosáhli kariérního vrcholu, resp. opustili předchozí profesní dráhu a rozhodli se začít v novém oboru. Jak tento potenciál využít, mj. na základě analýzy dosavadních zkušeností regionálních inovačních center, podpořených z EU fondů, by mělo být předmětem výzkumu v tomto podtématu.

3. UDRŽITELNOST

Vizí Národní RIS3 strategie do roku 2030 je odolná ekonomika založená na znalostech a inovacích. Zvládnutí rizik a omezování jejich potenciálních negativních dopadů vyžaduje dlouhodobě udržitelná řešení, udržitelný rozvoj digitální ekonomiky s využitím společenskovešedního výzkumu. Na níže uvedená témata udržitelného rozvoje, v současnosti nejvíce významná pro Českou republiku, bude orientován aplikovaný výzkum.

3.1 Inovativní řešení dle Koncepce Smart Cities

Koncepce Smart Cities – odolnost prostřednictvím SMART řešení pro obce, města a regiony, poskytuje rámec pro rozvoj SMART cities a rozvoj regionálních inovačních ekosystémů. Hodnocení příležitostí podle sedmi principů SMART, návrhy zavádění „chytrých“ řešení do regionů ČR je významnou příležitostí pro rozvoj inovací v území, specificky v ČR s jeho velmi rozdrobeným osídlením.

3.2 Bioekonomika

Bioekonomika jako relativně nový obor je součástí transformace současného hospodářství, zejména (ale nejen) zemědělství směrem k udržitelnému rozvoji. Týká se řady dalších oblastí, počítá s využitím ekosystémových služeb a s rozvojem nových technologií, které budou měnit způsob života lidí na venkově, především zemědělců.

3.3 Progresivní design

Progresivní design patří k nejméně probádaným oblastem v doméně specializace Národní RIS3 Kulturní a kreativní odvětví jsou nástrojem akcelerace socioekonomického rozvoje ČR. Zde stanovená strategická výzkumná podtémata jsou progresivní design produktů a využití přístupů Design thinking pro inovativní

modelování služeb a procesů. Definice a užití progresivního designu dle RIS3, využití metody design thinking v perspektivních oborech nové ekonomiky (progresivní design, cirkularita, energetická efektivnost) patří mezi hlavní témata takto zaměřeného výzkumu.

3.4 Environmentální stopa – nové komunikační a osvětové nástroje

Sledovanou oblastí zájmu je uhlíková stopa výroby a spotřeby, nicméně výzkum je třeba zaměřit i na podstatně širší okruh environmentálních stop. Tato problematika by měla být zkoumána z hlediska rozvoje společnosti, spotřebnímu chování občanů, ekonomiky, nových komunikačních a osvětových nástrojů vůči různým skupinám aktérů ve společenském dialogu, jak občanů, tak veřejnému sektoru nebo firmám.

3.5 Environmentální a ekonomická udržitelnost domácností, energetická chudoba

Předmětem zájmu bude výzkum a vývoj zaměřený na informovanost a vzdělávání spotřebitelů při nakládání s potravinami, s důrazem na zdravý životní styl (nejen) dětí a mládeže. Dále připravenost společnosti na změny v životním stylu – ekologická a ekonomická udržitelnost domácností, veřejné zdraví včetně preventivního chování. Rovněž to, co znamená energetická chudoba v kontextu ČR, jak snižovat rizika jejího rozšiřování, jak – s využitím jakých nástrojů – budovat energeticky a materiálově soběstačné komunity.

3.6 Adaptace na změnu klimatu ve společenských souvislostech

Nový evropský Bauhaus (koncepce Evropské komise) v kontextu ČR je příležitostí pro inovativní, kreativní a environmentálně příznivá řešení, zejména s ohledem na adaptaci na změnu klimatu. Předmětem výzkumu budou rovněž změny ve společnosti a v jednotlivých cílových skupinách v souvislosti s adaptací na změnu klimatu a nástroje ke snižování negativních dopadů klimatické změny na společnost. Důraz bude kladen na roli jednotlivce a společnosti při řešení uvedených výzev.